

Pilar III

2013

Innholdsfortegnelse

1 BASEL II – KAPITALDEKNINGSREGLER.....	3
1.1 INTRODUKSJON TIL KAPITALDEKNINGSREGLENE	3
1.2 IMPLEMENTERING AV KAPITALDEKNINGSREGLENE I HAUGESUND SPAREBANK.....	4
2 RISIKOSTYRING OG KAPITALSTYRING I HAUGESUND SPAREBANK.....	4
2.1 INNLEDNING	4
2.2 FORMÅL	4
2.3 RISIKOGRUPPER	5
2.4 ELEMENTER I RISIKO- OG KAPITALSTYRINGEN	5
3 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV	9
3.1 ANSVARLIG KAPITAL	9
3.2 KAPITALKRAV	10
4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE UNDER PILAR I.....	10
4.1 KREDITTRISIKO - STANDARDMETODEN	10
4.2 OPERASJONELL RISIKO	13
5 ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II).....	13
5.1 ØKONOMISK KAPITAL	13
5.2 KREDITTRISIKO.....	14
5.3 OPERASJONELL RISIKO	14
5.4 MARKEDSRISIKO.....	15
5.5 LIKVIDITETSRISIKO	16
5.6 EIERRISIKO	17
6 VURDERING AV KAPITALBEHOVET.....	17

1 Basel II – kapitaldekningsregler

1.1 Introduksjon til kapitaldekningsreglene

Kapitaldekningsreglene slik vi har kjent dem de siste årene er den senere tid blitt gjort til gjenstand for omfattende vurdering og oppdatering fra myndighetenes side. Som en følge av finanskrisen blir reglene nå gradvis endret og strammet inn. Banken har høsten 2013 revidert sine kapitalmål med bakgrunn i nye krav fra myndighetene. Utover myndighetskravene som stilles til bankene er det et opplevd krav i mindre banker at kapitaldekningen minst bør være på nivå med kravet til de større bankene. Det langsiktige målet til ren kjernekapital er 15 % innen 31.12.2015.

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

PILAR I: Minimumskrav til ansvarlig kapital

PILAR II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

PILAR III: Bankenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

PILAR I – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Kapitaldekningsreglene krever at ansvarlig kapital skal utgjøre minst 8 % av beregningsgrunnlaget. Dette kravet må sees i lys av Finanstilsynet krav til ren kjernekapital på 9 %pt, og som skal heves til 10 % pr. 1. juli 2014 og 11 % pr. 1. juli 2015.

Beregningsgrunnlaget for kredittrisiko er bankens utlån vektet ned for sikkerheter.

Beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko baserer seg på snitt inntektene de siste 3 årene.

Banken har ikke krav til ansvarlig kapital knyttet til markedsrisiko.

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder som bankene kan velge for å beregne kapitalkravet. I modellen under er de ulike metodene vist, de enkleste øverst. De mer avanserte metodene gir et lavere kapitalkrav. Banken benytter de metodene som er skravert.

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB	Interne målemetoder	Sjablongmetoden
Avansert IRB- metode		AMA-metoden

PILAR II – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

I henhold til PILAR II skal bankene ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil og en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehovet og tilhørende strategi, samt evnen til å overvåke og sikre overholdelse av myndighetenes kapitalkrav. Tilsynet skal sette i verk passende tiltak dersom de ikke anser prosessen å være tilfredsstillende.

PILAR III – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med PILAR III er å supplere minimumskravene i PILAR I og den tilsynsmessige oppfølging i PILAR II. PILAR III skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere bankens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig for de institusjoner som kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene innebærer at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder banken benytter i PILAR I.

1.2 Implementering av kapitaldekningsreglene i Haugesund Sparebank

Haugesund Sparebank benytter standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko og basismetoden for beregning av operasjonell risiko. Det arbeides løpende med en ytterligere videreutvikling av risikostyringen.

2 RISIKOSTYRING OG KAPITALSTYRING I HAUGESUND SPAREBANK

2.1 Innledning

Styret i Haugesund Sparebank har vedtatt prinsipper for risiko- og kapitalstyring i Haugesund Sparebank. Prinsippene danner et målbilde for risikostyringen i banken.

2.2 Formål

Risiko- og kapitalstyringen i Haugesund Sparebank skal støtte opp under bankens strategiske målbilde, samt sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal sikres gjennom;

- En sterk bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi, dog slik at de til enhver tid strategiske kapitalmål oppfylles.
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Videre skal risikostyringen bidra til å sikre banken en langsiktig finansiering til gode priser i kapitalmarkedene.

2.3 Risikogrupper

Banken eksponeres for en rekke ulike typer risikoer. De viktigste er:

- Kredittrisiko:* Er risikoen for tap som følge av kunders eller andre motparters evne og vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- Markedsrisiko:* Er risikoen for tap som følge av endringer i observerbare markedskurser som renter, verdipapirkurser og valutakurser.
- Operasjonell risiko:* Er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.
- Likviditetsrisiko:* Er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.
- Eierrisiko:* Er risiko definert som risiko for tap av innskutt kapital eller nødvendig påfyll av ny kapital i strategiske eierselskaper, som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift.

2.4 Elementer i risiko- og kapitalstyringen

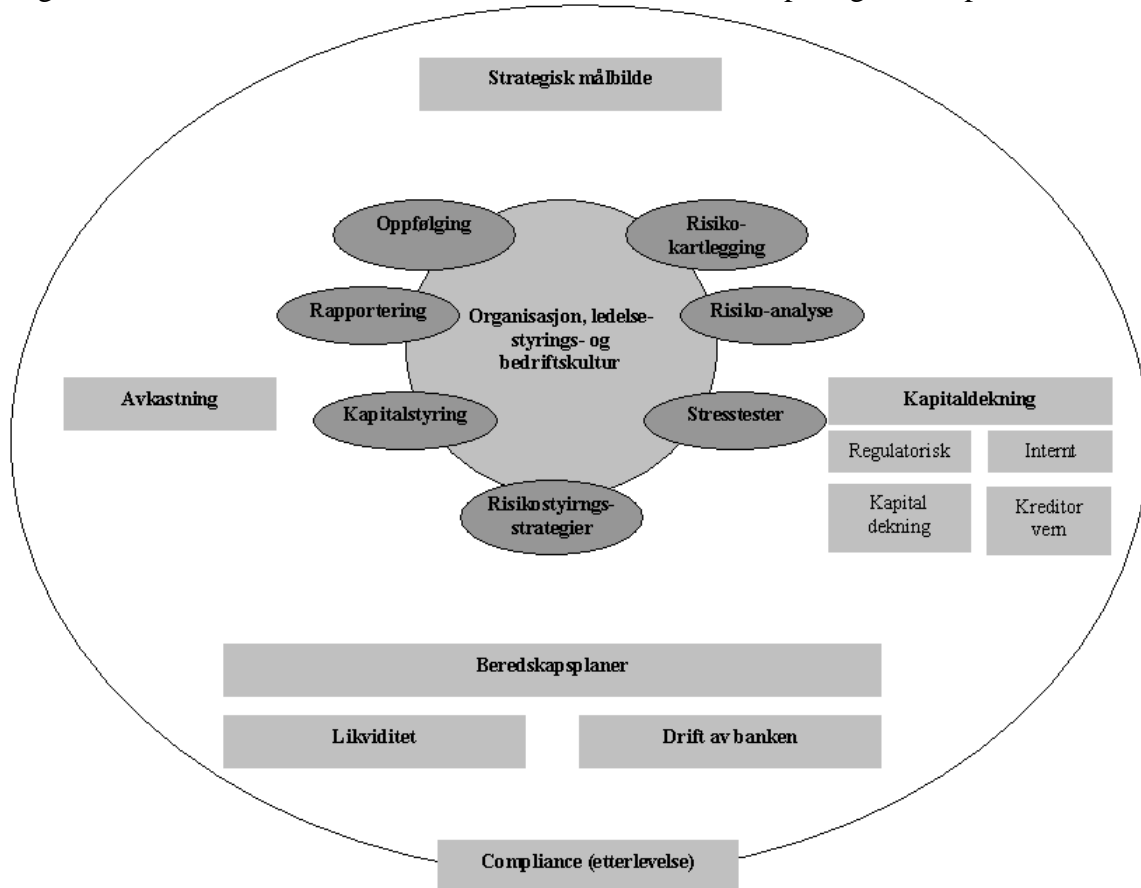
Innledning

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer den måten styret og ledelsen ønsker å styre banken på.

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)

- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Etterlevelse (compliance)

Sammenhengen mellom de enkelte elementene kan oppsummeres som i figuren nedenfor. Det er gitt en nærmere beskrivelse av de enkelte elementene i de påfølgende kapitler.

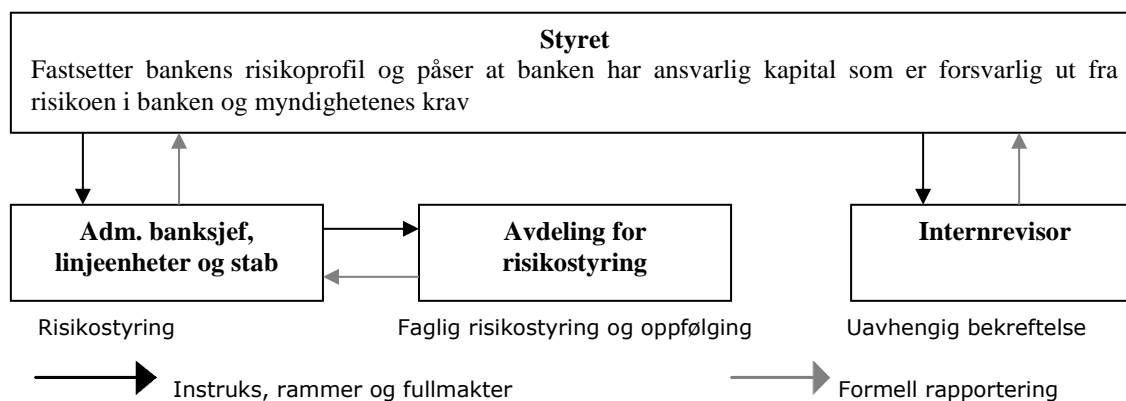
Organisering og bedriftskultur

Bedriftskultur

I prosessen for risikostyring er bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen (deres individuelle egenskaper og integritet, verdigrunnlag og etikk), ledelsesfilosofi/-stil og styringsprinsipper. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. Haugesund Sparebank har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Organisering

Banken legger vekt på uavhengighet i risikostyringen. Ansvar for risikostyringen er derfor delt mellom ulike grupper i henhold til figuren under:

Styret har ansvaret for å påse at banken har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatte risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning.

Styret fastlegger videre de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i banken, samt etiske regler som skal bidra til en høy etisk standard.

Administrerende banksjef har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i banken, og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Avdeling risikostyring er organisert uavhengig av linjeenheterne og rapporterer til økonomisjef. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling av rammeverket for risikostyring inkludert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for oppfølging og rapportering av risikobildet, og følger opp at banken etterlever gjeldende lover og forskrifter.

Internrevisor er styrets og adm. banksjefs redskap for overvåking av at risikostyringen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Internrevisor rapporterer til adm. banksjef /styret. Internrevisors rapporter og anbefalinger knyttet til forbedringer i bankens risikostyring blir løpende gjennomgått og implementert.

Strategisk målbilde

Risiko- og kapitalstyringen i Haugesund Sparebank tar utgangspunkt i det definerte strategiske målbildet slik dette fremkommer i strategiplanen.

Risikoidentifikasjon

Identifikasjon av risiko er en framoverskuende prosess, integrert i strategi- og budsjettprosessen. Prosessen dekker alle vesentlige risikoer banken utsettes for, og gjennomføres minimum årlig.

Risikoanalyse

Det gjennomføres en analyse av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsaksmekanismer. Vesentlige risikoer skal om mulig kvantifiseres gjennom forventet tap. Primært vil dette gjelde kredittrisiko. Kvantifiseringen skal være basert på

anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering og dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak.

Stresstester

Det gjennomføres periodiske stresstester for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen til banken. Stresstester kjøres for å få fram effekter av situasjoner som en ikke forventer skal inntreffe, men som vil kunne påføre banken større uventede tap. Stresstestene skal gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som bl.a. kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, og skal ta hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

Risikostrategier

Gjennom risikostrategiene definerer styret ønsket risikoprofil gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall på de ulike risikoområder. Strategiene revideres årlig.

Kapitalstyring

Haugesund Sparebank skal ha en kapitalstyring som sikrer:

- en effektiv kapitalanskaffelse og – anvendelse i forhold til bankens strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- konkurransedyktig avkastning
- tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- konkurransedyktige vilkår, og langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- utnyttelse av vekstmuligheter i bankens til enhver tid definerte markedsområde
- at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad

På grunnlag av det strategiske målbildet skal det årlig utarbeides en kapitalplan for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen skal ta hensyn til framskrivning av bankens finansielle utvikling for de neste tre årene. Disse framskrivningene skal ta hensyn til forventet utvikling i perioden samt en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag over minimum tre år.

Med grunnlag i framskrivningene av det samlede kapitalbehovet skal ledelsen og styret gjøre en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset Haugesund Sparebanks nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbilde. Kapitalplanen vil da være en integrert del av bankens ICAAP og budsjett dokumenter.

Haugesund Sparebank har en strategisk målsetting om en ren kjernekapital på 15 % pr 31.12.2015 for banken.

Denne skal sikre en tilstrekkelig kapital til:

- å oppfylle myndighetenes krav
- ivareta vernet av bankens kreditorer

Oppfølging, rapportering og overvåking

Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret og administrerende banksjef.

Bankens risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivå har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Kontroll av den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling foretas av fagansvarlig risikostyring og følges opp gjennom periodiske rapporter til styret og administrasjonen.

Beredskapsplaner

Bankenes kjernevirksomhet innebærer å ta risiko. Denne vil over tid kunne påføre bankene større uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på likviditet og drift. Haugesund Sparebank har derfor utarbeidet beredskapsplaner på nevnte områder.

Etterlevelse av intern kontroll

Det finnes prosesser som sikrer etterlevelse av gjeldende lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Dette skjer gjennom:

- et tydelig verdigrunnlag og en etisk standard som er klart kommunisert og forstått
- en prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- en prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

3 ANSVARLIG KAPITAL OG KAPITALKRAV

Den ansvarlige kapitalen består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger i henhold til kapitalkravforskriftens definisjoner. Alle tall oppgis i hele tusen kroner.

3.1 Ansvarlig kapital

Kapital:	2013
Sparebankens fond	686.853
Gavefond	8.567
Fradrag	21.419
Sum ren kjernekapital	674.002
Fondsobligasjonslån Rentevilkår 3m nibor +2,04 % Forfall: okt 2014	50.000
Fondsobligasjonslån Rentevilkår 3m nibor +5,40 % Forfall: juni 2017	75.000
Fondsobligasjonslån Rentevilkår 3m nibor +4,70 % Forfall: des. 2019	35.000
Fradrag (pga. overfinans)	375
Sum kjernekapital	833.626
Tilleggskapital:	
Ansvarlig lånekapital (etter fradrag) Rentevilkår 3m nibor +2,85 % Forfall: desember 2014	74.931
-fradrag eierandeler i andre finansforetak	9.836
Sum tilleggskapital	65.095
Sum ansvarlig kapital	898.721

Fullstendig informasjon om bankens ansvarlige lånekapital er lagt ut på bankens internettside.

3.2 Kapitalkrav

Minimumskravet til ansvarlig kapital (Pilar I)

Engasjementskategorier:	2013
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	2.222
Institusjoner	10.178
Foretak	86.536
Massemarkedsengasjementer	8.166
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	197.726
Forfalte engasjementer	11.993
Obligasjoner med fortrinnsrett	4.189
Andeler i verdipapirfond	726
Øvrige engasjementer	14.479
Samlet kapitalkrav alle engasjementskategorier	336.215
Kapitalkrav for operasjonell risiko	27.066
Totalt kapitalkrav	363.281
Fradrag for nedskrivninger	-3.174
Sum kapitalkrav (Pilar I)	360.107

4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE UNDER PILAR I

4.1 Kredittrisiko - Standardmetoden

Definisjon

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Styring og kontroll

Kredittrisiko styres gjennom overordnet kredittrisikostrategi og bankens bevilgningsfullmakter. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsfullmakter for utlånsvirksomheten. Gjennom Kreditthåndboken defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsfullmakt delegeres kredittfullmakt fra styret til administrerende banksjef og saksbehandlere innenfor visse rammer. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko. Oppfølging mot portefølje og bransje skjer på ledernivå. Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår årlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og per utsteder.

Kreditrisiko - porteføljeinformasjon

Tabellene nedenfor viser bankens totalengasjement mot kunder samt utlån til kredittinstitusjoner fordelt på kundegrupper og geografi. Løpetidstabell viser gjenstående løpetid for utlån, garantier og ubenyttet bevilgning til kunder og kredittinstitusjoner. Tabellene viser også samlede engasjementsbeløp med verdifall og nedskrivninger. Alle beløp oppgis i hele tusen kroner.

Utlån og garantier fordelt på geografiske områder (basert på kundens adresse)

Majoriteten av Haugesund Sparebank sine engasjement befinner seg i Haugesundregionen.

	Brutto utlån	Garantier
Haugesundregionen	6.169.847	342.286
Resten av landet og utland	644.652	30.697

Samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger og uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse.

Sektor / næring	Brutto utlån	Garantier	Potensiell Eksposering	Sum engasjement	Brutto mislighold	Individ. Nedskrivn	Netto mislig.
Personmarked	3.959.712	111.899	160.854	4.232.465	27.044	1.210	25.834
Primærnæring	327.657	13.925	38.382	379.964	2.294	2.294	0
Industri/ bergverk	86.391	4.489	14.413	105.293			
Bygg og anlegg	507.577	88.913	69.822	666.312	26.098	7.600	18.498
Varehandel	290.222	44.200	37.271	371.693	10.008	4.431	5.577
Sjøfart og rørtrans.	13.198	120	2.387	15.705			
Transport ellers	62.933	9.473	144	72.550	657		657
Eiendom og tjenest	1.254.735	96.827	38.270	1.389.832	61.744	13.545	48.199
Tjenesteyting eller.	219.712	3.137	9.016	231.865	9.763		9.763
Kommuner	76.171		145.563	221.734			
Andre	16.191		100	16.291	5.140		5.140
Sum	6.814.499	372.983	516.222	7.703.704	115.704	27.870	87.834
Gj.snitt 2012-13	6.841.688	387.201	521.578	7.750.467			

Utvikling i nedskrivninger på utlån og garantier

Individuelle nedskrivninger

Individuell nedskrivning for tap på enkeltengasjementer foretas når objektive bevis utløser et verdifall for banken. Individuell nedskrivning utgjør forskjellen mellom engasjementets bokførte verdi og nåverdien av neddiskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for førstegangs beregning av individuell nedskrivning. Dette innebærer at engasjementet gis høyeste risikoklasse.

Individuelle nedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres som tap på utlån og garantier.

Gruppenedskrivninger

Banken har valgt å benytte risikoklassene som grunnlag for inndeling av bankens engasjement i grupper. Haugesund Sparebanks risikoklassifiseringssystem med risikoklasser fra A til K. Det er naturlig å ta utgangspunkt i dette, idet en klassifisering i en gitt klasse vil være en god

indikator på hvilke risikoegenskaper disse kundene har. Det vil også være naturlig å skille den enkelte klasse på personmarked og bedriftsmarked.

Engasjement i risikoklasse A-C er ikke med i gruppenedskrivningene. Engasjement i risikoklassene D-J skrives ned etter risikoklassenes misligholdssannsynlighet og åpen risiko. Personmarked og bedriftsmarked med forskjellig misligholdssannsynlighet for hver enkelt risikoklasse og forskjellig rentesats for personmarked og bedriftsmarked. Risikoklassifiseringen av både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen foregår kontinuerlig, med oppdatering en gang i måneden. Banken opplever at oppdateringshyppigheten av klassifiseringsmodellene gir et godt bilde av konjunktorene i økonomien.

Åpen risiko er forskjellen mellom sikkerhetsverdier og engasjementsbeløp.

Bankens nedskrivninger er gjengitt i note 2 b og c i bankens årsrapport.

Sikkerheter

Ved fastsettelse av kapitalkravet benyttes pant i bolig og fritidseiendom som hovedelement for nedvekting av beregningsgrunnlaget.

Brutto engasjement med pant i bolig er på 5,9 milliarder kroner hvorav 5,1 milliarder kroner vektet med 35 % etter kapitalkravforskriften.

Styring og kontroll

For å styre potensiell konsentrasjonsrisiko som følge av bruk av sikkerheter har banken valgt å ta utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi og reduserer denne med en standard reduksjonsverdi (i prosentpoeng) for å fastsette forsvarlig verdigrunnlag for sikkerheten. Banken følger også markedsutviklingen nøye for å kunne ta grep hvis utviklingen går i negativ retning.

Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

For beskrivelse av bankens egenkapitalposisjoner vises til note 6 i bankens årsrapport.

Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisiko oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid.

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er beregnet som effekten på de finansielle instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med 1 prosentpoeng.

Rentekurverisiko er risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring. I tillegg til beregningen beskrevet over, måler og styrer banken også renteksponeringen innenfor visse tidsintervaller. Rammen for bankens eksponering er på 3.500.000 kroner og eksponeringen pr 31.12.2013 er på 302.000 kroner.

Administrativ renterisiko oppstår fordi det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved

renteøkning på utlån til kunder og to måneder ved rentereduksjon på innskudd. I praksis styres renterisikoen slik at renterisikoen normalt er lav.

4.2 Operasjonell risiko

Definisjon

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Styring og kontroll

Operasjonell risiko styres gjennom et eget rammeverk tilknyttet en kvalitetsmodell. Tilknyttet denne inngår en rekke ulike elementer;

- En årlig vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer. I tillegg er det etablert egne prosedyrer for risikovurderinger i forbindelse med implementering av nye produkter og systemer.
- En årlig bekreftelse av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder.

Banken jobber med å samordne de ulike elementene under operasjonell risiko til en prosess som skal være dekkende for banken og bidra til å gi et oversiktlig bilde av bankens styring og kontroll.

Intern revisjonen, med direkte og uavhengig rapportering til styret og adm. banksjef, gir i sin årlige Internkontrollrapport sine vurderinger av bankens styring og kontroll innenfor operasjonell risiko. Intern revisjonen gjør tilsvarende vurderinger også for andre risikoområder. I tillegg foretas det kontinuerlig vurderinger av anbefalinger fra intern revisor.

5 ØKONOMISK KAPITAL (PILAR II)

5.1 Økonomisk kapital

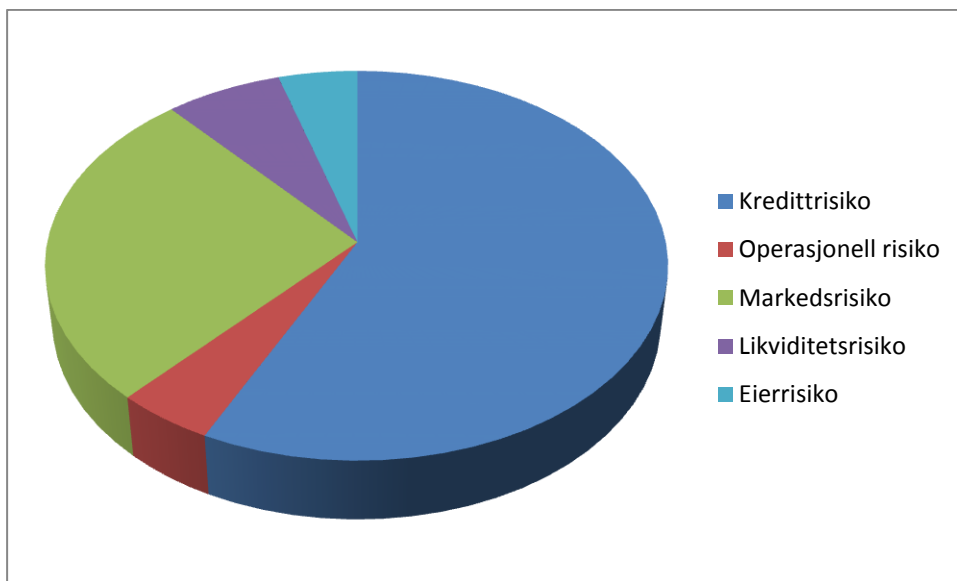
Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital banken trenger for å dekke den faktiske risikoen banken har pådratt seg. Banken har tatt utgangspunkt i Pilar I beregningene. Det er lagt til ekstra kapital for kreditt og operasjonell risiko i forhold til Pilar I og markeds og likviditets og eierrisiko er kommet til som nye risikoer med egen kapital. I tabellen nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital mellom de ulike risikoene.

Banken har tilpasset seg de nye retningslinjene for stresstesting og konsentrasjonsrisiko omtalt i rundskriv 18/2010. Banken benytter stresstester på kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko basert på følsomhetsanalyser.

Konsentrasjonsrisiko er vurdert for alle risikotyper, det er satt av kapital for dette under kredittrisiko. For markeds- og likviditetsrisiko er konsentrasjonsrisiko begrenset ved rammer for finansiering og investeringer.

Det er også viktig å ta med seg at den faktiske risikoen styres gjennom rammer, policyer og intern kontroll.

Uventede tap skal kunne dekkes av den økonomiske kapitalen. Vi har erfart at grunnlaget for diversifiseringseffekter mellom risikoene er lav eller fraværende og er derfor ikke benyttet. Dette for å tåle uventede tap, også de gangene de kommer samtidig i de forskjellige risikoene og tapene virker selvforsterkende.

5.2 Kredittrisiko

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (PILAR I) legges til grunn.

Ved beregningen av behovet for tilleggskapital gjøres det et tillegg for kapitalbehov tilknyttet stresstest på kredittområdet.

Stresstesten banken benytter på kredittområdet tar utgangspunkt i en modell utviklet av Norges Bank. Modellen oppdateres av utvikler ved behov og endringer publiseres i Finansiell Stabilitet. Vi benytter modellen i våre beregninger av tap i en stresset situasjon. Modellens tap scenarioer bygger på erfaringer fra tidligere kriser. (ekstreme, men påregnlige hendelser). Vi benytter de delene av stresstesten som er relevant for Haugesund Sparebank. Formålet er å danne et bilde av hvordan bankens tap på utlån, resultat og kapitaldekning vil utvikle seg over de neste årene i en stresset situasjon. Stresstesten og Norges Banks referansescenario sammenlignes med bankens budsjett.

5.3 Operasjonell risiko

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (PILAR I) legges til grunn.

For å møte de utfordringer banken står ovenfor i forbindelse med den daglige drift er det satt inn kontrolltiltak og arbeidsdeling for å redusere den operasjonelle risikoen.

I tillegg til de risikoreducerende tiltak som er gjennomført velger banken også å sette av kapital for operasjonell risiko under Pilar II. Det er satt av kapital for operasjonell risiko etter samme metode som under Pilar I, banken har valgt å sette av ytterligere 3 prosentpoeng utover lovkravet på 15 %.

5.4 Markedsrisiko

Definisjon

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter, aksje-/verdipapirkurser og valutakurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av finansieringsaktiviteten, og beholdning av reisevaluta for bankens kunder.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen styres og overvåkes med bakgrunn i rammer vedtatt av styret gjennom bankens finansstrategi. Finansstrategien gjennomgås og revideres årlig.

For renterisiko er det fastsatt rammer for verdiendringer ved å se på 1 % renteendring. Effekten beregnes på ulike løpetider og det er etablert rammer innenfor ulike tidsbånd.

For kursrisiko knyttet til verdipapirer er det etablert overordnede rammer knyttet til samlet eksponering og en rekke underliggende rammer knyttet til enkeltutstedere, bransjer og lignende.

Det er ikke beregnet kapitalbehov i tilknytning til minimumskravet (PILAR I). Banken har foretatt stresstester for å beregne tilleggskapital for markedsrisiko (PILAR II).

Ved renterisiko er stresstesten en renteendring og hvilke tap de forskjellige renteendringene påfører banken. Postene som er med i stresstesten for renterisiko reagerer i forskjellig retning på renteendringer. Summen av endringene er stresstesten for renterisiko.

Det utføres også en stresstest for spreadrisiko. Spreadrisikoen er endringen i verdien på obligasjoner som en følge av endring i risikopåslaget ved utstedelse av obligasjoner. De to faktorene som påvirker spreadrisikoen til et papir er gjenværende løpetid og rating på papiret. Papirer med lang løpetid og dårlig rating har høyest spreadrisiko.

Ved aksjerisiko er stresstesten et fall i aksjekursene. Kursfallet er delt i to mellom noterte og strategiske papirer. Noterte papirer faller med 40 % og strategiske faller 20 %. Korrelasjonene mellom noterte og unoterte papirer er satt til 0,75. Summen av hvert av fallene etter at vi har tatt høyde for korrelasjonen, er stresstesten for aksjerisiko.

Samlet stresstest for markedsrisiko er summen av rente, spread og aksjerisiko. Dette er også bankens ICAAP tall for markedsrisiko.

5.5 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader.

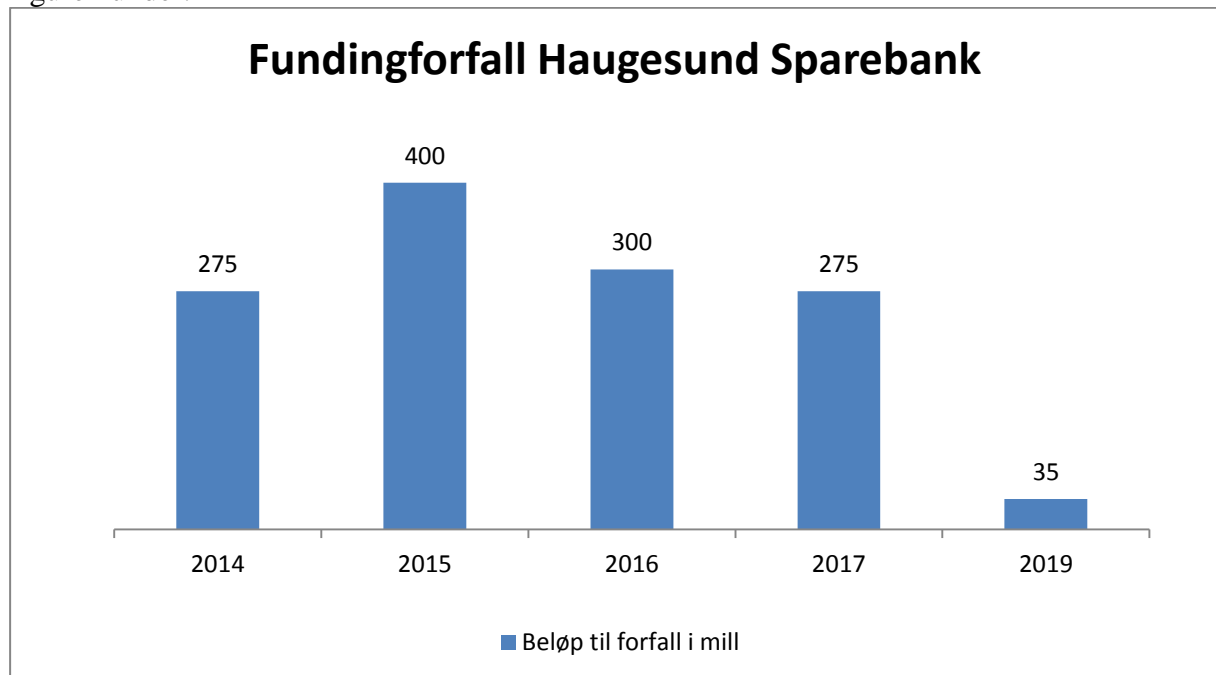
Styring og kontroll

Likviditetsrisiko styres på overordnet nivå etter likviditetsindikatorer og innskuddsdekning. Likviditetsindikatorerne måler forholdet mellom bankens stabile finansiering og bankenes illikvide eiendeler, mens innskuddsdekning viser bankens innskudd vs utlån. Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i finansstrategien, som setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktig finansiering, størrelse på udisponerte trekkrettigheter, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet.

Finansstrategien vedtas av styret og revideres årlig. I tilknytning til finansstrategien er det etablert egen beredskapsplan for håndtering av urolige likviditetssituasjoner.

Sprednings- og løpetidsinformasjon

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var ved utgangen av 2013 på 91,5 %. Banken henter også inn penger i obligasjonsmarkedet, forfallet på finansieringen i obligasjonsmarkedet er vist i figuren under.

Beregning av kapitalbehov for likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen er stresstestet med fokus på manglende refinansiering og frafall av kundeinnskudd. En stresset likviditetssituasjon fører til en svært usikker situasjon for banken og høyere kostnader for å hente inn likviditet.

For å komme videre til et kapitalkrav velger vi å sette av kapital for kostnaden knyttet til å dekke inn likviditetsunderskuddet.

For å dekke inn likviditetsunderskuddet vil banken følge beredskapsplanen for likviditet. Først vil banken avlaste balansen gjennom overføring av utlån til kredittforetaket Verd. Deretter vil banken benytte seg av sine trekkrettigheter og evt. selge seg ut av sine finansielle plasseringer. Styring og kontroll av likviditetsrisikoen skal sørge for å unngå stort likviditetsunderskudd.

5.6 Eierrisiko

Definisjon

Er risiko defineres som risiko for tap av innskutt kapital eller nødvendig påfyll av ny kapital i strategiske eierselskaper, som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift.

Styring og kontroll

Eierrisiko styres på overordnet nivå gjennom rammer for eksponering og ved drøftinger og risikovurderinger før investeringsbeslutninger foretas. Investeringen følges opp periodisk og ved behov.

Beregning av kapitalbehov for eierrisiko

Banken har satt av kapital for å kunne støtte opp om de investeringene banken vurderer som strategisk nødvendige for driften av banken.

6 VURDERING AV KAPITALBEHOVET

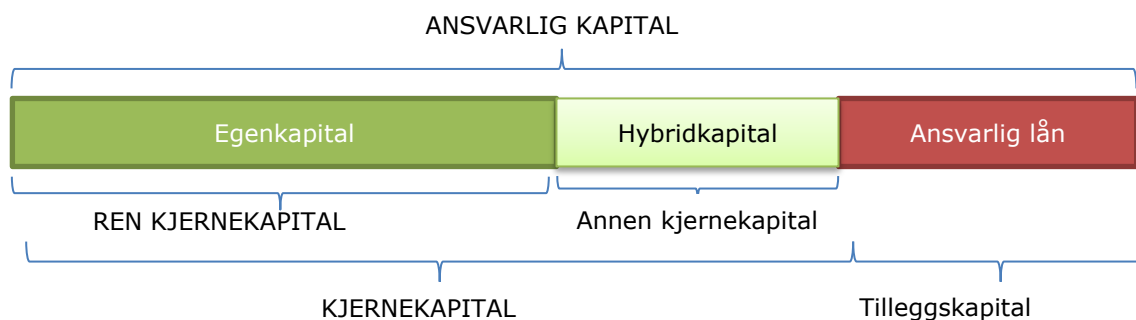
Kapitaldekningen for banken pr 31.12.2013 er 19,97 %, kjernekapitaldekning er på 18,52 % og ren kjernekapitaldekning er på 14,97 %.

Utviklingen i ren kjernekapital er det viktigste strategiske målet for banken. Tabellen nedenfor viser bankens strategiske vurderinger i denne forbindelse.

Kapitalmål i Haugesund Sparebank	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
Ren kjernekapital	14,00 %	14,50 %	15,00 %
Kjernekapital	15,50 %	16,00 %	16,50 %
Ansvarlig kjernekapital	17,50 %	18,00 %	18,50 %

Banken har høsten 2013 revidert sine kapitalmål med bakgrunn i nye krav fra myndighetene. Utover myndighetskravene som stilles til bankene er det et opplevd krav i mindre banker at kapitaldekningen minst bør være på nivå med kravet til de større bankene. Det langsiktige målet til ren kjernekapital er 15 % innen 31.12.2015. Det er således viktig at banken benytter mulighetene fremover til å øke opp den rene kjernekapitalen, slik at den til enhver tid godt overstiger myndighetenes krav, inklusive gjeldende buffere. I bankens budsjett frem mot 2016 legges det til grunn at dette vil være tilfelle, og banken vil legge stor vekt på å oppnå budsjettet på dette punktet i årene fremover.

Normalt vil banken legge til grunn at banken skal ha en ren kjernekapitaldekning som skal overstige myndighetenes krav i et omfang som, selv hensyntatt de risikoer som bankens ICAAP legger til grunn, ikke skal bringe den rene kjernekapitalen under myndighetenes krav.

Risikoer	Minstekrav Pilar I	ICAAP Basel II
Kredittrisiko	336.215	336.215
Operasjonell risiko	27.066	27.066
Fradrag	(3.174)	(3.174)
Sum Pilar I etter fradrag		360.107
Kredittrisiko		67.827
Likviditetsrisiko		8.030
Markedsrisiko		31.788
Operasjonell risiko		5.413
Eierrisiko		5.439
Sum Pilar II		118.497
Sum Pilar 1 og 2		478.604
Sum ansvarlig kapital		898.721
Buffer i forhold til ansvarlig kapital		420.117
Sum Kjernekapital		833.626
Buffer i forhold til kjernekapital		355.022
Sum ren kjernekapital		674.002
Buffer i forhold til ren kjernekapital		195.398